

DISPUTATIO VII.
Centuriae Quartae

QVÆSTIONVM
ILLVSTRIVM

PHILOSOPHI-
CARVM

In Inclytâ VVittebergensi Academia

Proposita:

PRÆSIDE

M. IACOBO MARTINI
LOGICES PROFESS.
Publ.

RESPONDENTE

CASPARO BARGELIO
Dantiscano Boruffo.

Ad 14. Cal. April. hora à 6. matutinis in auditorio col-
legii veteris.

VVITTEBERGAE

Excudebat Johann. Schmidt, Sumptibus
Pauli Hellvigii Bibliop. Anno 1608.

VIRO

Clarissimo, & Excellentissimo,

Dn. IOANNI PAPIO,
Artis Machaoniae D. & in Includa Borussia
Academia Regiomontana Professori Pub. Illu-
strissimiq; in Ducatu Borussiae Principis, Medi-
co Aulico, Praeceptoris suo, perpetuo obser-
vantiae cultu honorando.

NEC NON:

Viris spectatissimis

*Pietate, Auctoritate, Prudentia, longoque rerum usu
praestantiss.*

Dn. BENEDICTO Steffen/
Dn. CHRISTIANO Hennig/
Scabinatus Republicae Gedanensium Palaeo-
politanae, assessoribus dignissimis.

VT ET:

Reverendis Clarissimis Viris,

Dn. M. DANIELI DILGERO, Ecclesia-
stae ibidem ad D. Cathar. vigilantissimo.
Dn. IOANNI ROSTEVSCHERO, Ar-
chidiacono fideliss.

*Dominis Fautoribus, & Mecanaribus suis, summam animi
submissione colendis*

γυμνασια hoc φιλοσοφικόν

In debita observantiae τεκμηριον

Honoris σημειον

offert

Respond. & Autt.

QVÆSTIO I.

An doctrina de Demonstratione sit necessaria?

*N*ilius t̄ planè momenti quibusdam fortassis vide-
tur in quæstionem vocare: Utrum doctrina de
Demonstratione sit necessaria? Hoc (inquierit)
nihil aliud est, quam dubitare: an in aliqua disci-
plina detur certa scientia, veraq̄ Demonstratio.

Verum t̄ desinent isti mirarier, si veterum ^{2a}
quorundam, simul ac Recentiorum perpendant in-
genia: Tanta enim ingenii ipsorum, animique per-
versitas, ut, licet exempla quamplurima oculis suis ob-
viam ire cernant, multas & varias demonstrationes ex
principiis scientiarum fluere agnoscant, conclusiones
firmas, & præcepta certa perspicua quæ inde colli-
gi posse adjudicent; sonum veritatis non sensum,
umbram non rem ipsam querere, imò falsum pro
vero nihilominus pertinaciter defendere non
verentur. Cas. in Dial. p. 250. Horum igitur gratiâ,
quid dico horum? illorum potius, quos sua inani
Philosophiâ seductos, & foliis suis
vestitos videmus, mota est hæc quæstio, & ad
trutinam veritatis examinanda proposita; ut
vel à proposito retraherentur, vel statim natu-
ram foliorum & ramorum, hoc est, vim & robur
Ramistarum dignoscerent.

Consultò t̄ igitur nostram sic informamus quæstionem: An Demon- ^{3a}
stratio sit, eaq̄ Logico necessaria? Circa hæc quæstionem
errasse & hallucinatos fuisse tam veteres quàm Neoter
uos quosdam, Luce meridianâ clarius est.

Quid t̄ quæso illi, qui scientiam omnem sublunaribus adimebant, ^{4a}
aliter intendere voluerunt, quam Demonstrationem
nullam esse? nonne is causam simul, qui effectum
Causa tollit, pernegat? Iam verò Heraclitus,
Protagoras, Cratylus & Academici; tam veteres
quàm recentiores omnes, omnem omnino scientiam
rebus corruptibilibus adimebant, ut habet
Aristoteles 8. Phys. Dum enim omnia in continuo fluxu

versari, nec in eodem statu permanere videbant, nullam inter homines perfectam scientiam esse & sic consequenter Demonstrationem: iudicabant. (omnis namque scientia certa, firma, constans, invariabilis) Quibus cum facit Socrates in Phaedone de Anima, qui propter fallacem sensum, quo magis homines illuduntur quam erudiuntur, ipsum scire, & sic ipsum quoque medium, per quod scimus, negabat. Iavoll. lib. de Syllog. Demonstr. c. 1. p. 407.

5. Verum † his valere iussis, ut quorum opinio potius detestanda, quam amplexanda est, quippe quæ omnium absurdissima, & in sacram scripturam blasphema: Non enim modo omnem providentiam tollit, veram & Deum ipsum negat. Regius lib. 5. de Demonstrat. probl. 1. p. 263. Imo in recensendis, & istius opinionis argumentis refutandis, omni labori & sudori supersedebimus, ne quod fufius ab Aristotele alibi refutatum novimus, in anem laborem suscipere, crambenq; bis coctam apponere; videamur.
6. Res † nobis cum modernis Crypticis Philosophis, quorum Dux & Coryphaeus Petrus Ramus; hic lib. 2. & 9. Schol. Dialect. multis & variis machinis utitur in debellanda & evertenda hæc questione. Is licet directe & aperto, ut aiunt, ore, scientiam negare non ausit (quod homine Christiano esset indignum) Indirecte tamen eam submovet, dum Demonstrationem instrumentum Logicum esse non modo negat, odiosam suæ in appendicibus & caducis foliis reddit; verum etiam rejiciendam eam omnino putat. Quid enim (inquit) commercii habet Verum cum verosimili, necessarium cum fortuito, certa scientia, inconclusaque Demonstratio cum levi conjectura, incertâ ancipitique opinionione? Nonne Logica verisimilia, probabilia, incerta, fortuita tractat? Demonstratio verò nonne firma, fixa, necessaria dicitur? contraria numne in una eademq; disciplina stare possunt? Qui est, qui doctrinam de Demonstratione Logico diceret necessariam?
7. Egregia † argumentatio, & eiusmodi Philosopho digna. Duplex enim deprehenditur in ea sophisma. 1. Est fallacia compositionis & Divisionis: confundit enim quæ sunt disjungenda. Modum enim rei cum re ipsa confundit. Non inus inficias, res veras & necessarias reliquarum esse disciplinarum, propterea ne modus necessitatis ac veritatis inquirenda rejiciendus? nonne scitè ad eam scientiam, quæ veri & falsi indagatrix referendam? 2. Ex consentaneis disjuncta & repugnata facit: Necessariis

saria enim & probabilia non ita sibi contrariantur, ut positio uno, tollatur alterum, sed simul stare possunt, sibiq; sunt subordinata: quod eloquentie parens in suis paradoxis innuit; dum omne verum probabile, sed non omne probabile verum proclamat. Erronea ergo ista argumentatio.

Progreditur † & eandem tubam cum veteribus inflare videtur, nimirum certam unius rei scientiam haberi non posse. Sic enim argumentatur: Non datur causa efficiens rerum proxima; vel si datur, ab hominibus non agnoscitur. Ergo nec Demonstratio: quandoquidem a causa efficiente proxima potissima est demonstratio.

Verum † utrumque, & quod non detur causa rerum proxima; & 9. quod illa ab hominibus non agnoscatur, negamus. Primum enim tali confundimus argumento. Vbicunque datur ordo causarum efficientium, ibi datur quoque earum aliqua prima & ultima: quandoquidem ordo est dispositio primorum & extremorum. At datur ordo inter causas efficientes. Ergo dabitur etiam causa efficiens proxima. Alterum suo quasi lapsu corrumpit. 1. Cum ordo sit lumen illustrans primum & ultimum; omnis autem ordo intelligitur: quidni & primum & ultimum intelligatur? 2. Cum illa, quæ sensibus propinquiora, citius percipiuntur, quam quæ a sensib; sunt remotiora intelliguntur: Sensib; autem nostris proximas rerum causas percipimus; quid obstat quominus eas intelligamus? 3. Non dicam quid lucis præcepta Logica afferant, ut quilibet mediocriter in iis instructus, facili labore proximas rerum causas investigare possit. Keckerman, in suis ad comp. Logicum comment. p. 148. Casus ex Philosopho utilem & necessariam Regulam causas inveniendi proximas notat; ut nimirum accidentia communia rerum considerentur, tum propria, hinc ipse germana potentia, quæ proprie passionem dicuntur; Si quid ultra se offert, quod est simplicius, id pro causa habeatur. 4. Inductione exemplorum: qui enim in omnibus artibus proximas rerum causas pernegat, iudicio carere merito dicitur. Facile ergo omnis illorum corrui illatio.

Restat † ut nostram confirmemus & corroboremus sententiam, idq; 10. brevibus: 1. est: Id quod verum à falso distinguit, Dialectico necessarium esse facile quis concesserit: quandoquidem finis Dialecticæ est verum à falso distinguere. Atqui Demonstratio talis, quæ verum à falso, necessarium à probabili distinguit, & perfectum veritatem producit: quandoquidem dicitur scientialis syllogismus, qui differentia loco ponitur, ut distinguatur tum à Sophistico, tum à Dialectico: ille enim
A 3 errorum

errorem: hic opinionem tantum: Scientialis seu Demonstrativus unicus est, qui scientiam pariat. Ergo. 2. Ubi non tantum dantur res necessariae, sed etiam necessaria terminorum coherencia: (Forma enim rei, & Res cuius forma est, itemque proprietates, quae naturam & formam rei consequitur, necessariae sunt & necessario nexu inter se coherent) ibi dari demonstrationem necesse est: Sed dantur non solum res necessariae; sed & earum necessariae connexio: Ergo. Minor probatur. Cum enim in omni demonstratione intenditur, ut ostendatur, cur subiecto aliqua insit affectio, & propter quam causam, necesse est, ut tale medium adducatur, quod necessario cum affectione cohereat. Sufficit hac vice rationibus demonstrasse: Exemplis sequenti problemate illustrabimus, & veram demonstrationem esse probatum dabimus.

QVÆSTIO II.

An Ecclipsis de Luna, Tonitru de nube perfecta demonstratione demonstrari possit?

Ad exempla † accessum facimus, potissimamque demonstrationem & perfectam eis inesse ostendimus. Quid tum Ramista? cum rationibus fidem minime habens, exemplis victus teneatur; numne demonstrationem concesseris? (Non equidem Philosophorum mos, exemplis pugnare, praesertim cum ubertas rationum undiquaque adsit.) Age ergo? quisquis sis; qui vel demonstrationem negas; vel perfectam demonstrationem his duobus Exemplis adimis: numne demonstratio perfecta dici non possit quae omnia requisita perfectae demonstrationis habet. Atqui haec duo Exempli haec ipsa habere, ad oculum monstrabimus. Sunt tibi 1. principia remota, subiectum γένος ὑποκειμένου, ἠέδος, ἢ αἴτημα. Subiectum Luna & Nubes, ἠέδος Ecclipsis & Tonitru, αἴτημα Interpositio terrae diametrali, inter lunam & solem, intercipientis lumen solare, quominus Lumen attingat; & allisio aeris, seu exhalationis circa partes densiores. 2. Nec desunt principia propinqua seu propositiones. 1. Id, cuius lumen à terra interposita excipitur; obscuratur: Luna est illud, cuius lumen à terrâ interposita excipitur: Ergo Luna obscuratur. 2. ubi exhalationis seu aeris in partes densiores allisio, ibi tonitru: In nube est, exhalationis seu aeris in densiores partes allisio. Ergo tonitru.

Hic † paulisper nobis commorandum: Aquam enim hic nobis hē-

rere

vere autumant, & gravissimè lapsos nos esse putant. 1. enim immemo-
res nos esse ajunt, trium illorum graduum, quorum Aristoteles 1. post.
c. 4. meminit, secundum quos propositiones efformatæ, summè necessa-
ria & æterna, semper quæ omni tempore & loco, & de omni, veræ evadunt.
Propositio n. summè necessaria est, quæ omnibus gradibus necessitatis præ-
dita est, hoc est, quæ est κατὰ παντός, καὶ αὐτὸ. & καὶ ὅλως πρώτον.
Verum Minor in dictis demonstrationib. talis non est. Non κατὰ παντός:
quia ille cum universitate subjecti, & perpetuitatem requirit. Crell. 1.
1. de Demonst. c. 2. Interpositio autem terra, Luna non est perpetua;
nec alisio aëris, Nubi: Ergo non κατὰ παντός, & sic nec summè necessa-
ria: Nec καὶ αὐτὸ: Medium enim non ita inest subjecto, ut propositio-
nem per se constituat. Sequitur ergo Demonstrationes illas non esse, mul-
to minus perfectas.

Verum ꝑ fallunt & falluntur ita argumentantes: sapius enim sen-
sus non verba Authoris attendendus: Sensus igitur istorum non omnes
sunt uni versum propositiones respicit, sed potissimum Majorem, ut quæ
caput Demonstrationis: quandoquidem principaliter scientia sola Ma-
joris queritur; quippe quæ Essentialis & necessaria est omnibus Demon-
strationibus. Deinde facit hoc summa Essentialis & definitiva inter
medium & propriam affectionem connexio, per quod demonstrari debet
inesse. Reg. 1. 5. de Demonst. prob. 6. fol. 305. Hinc igitur patet
ex accidente plane esse, ut & medium sit causa minoris, Essentialis, ne-
cessariusq; Medii & subjecti connexus: quandoquidem non subiectum
propter medium, neq; medium propter subiectum in demonstratione su-
mitur; sed subiectum saltem propter affectionem adhibetur. Cum igitur
necessarius nexus sit & essentialis, inter medium & affectionem, quæ
maiores propositionem constituunt, utiq; perfectam & potissimam
demonstrationem efficiet. Huic suffragatur Zabarella 1. 2. de propo-
sit. necels. c. 16. innuens minorem propositionem non debere ullo mo-
do esse per se: Natura enim demonstrationis & Finis hoc ipsum non exi-
gunt: Finis namque demonstrationis non nisi perfecta accidentis propo-
siti cognitio. Iam subiecti cognitio per Demonstrationem non queritur;
nec medii, quæ iam ut posita recipiuntur: sed tota vis demonstrationis
in affectione quaerita, est occupata. His accedit Authoritas Philosophi
qui lib. 2. post. sapissimè dicit, potissimam esse eam demonstrationem,
quæ Eclipsis in Luna demonstratur per obiectionem terra, licet propo-
siti minor in eâ demonstratione non possit ullo modo esse per se.

Sic

4
Sic ¶ porro: Omnis perfecta demonstratio est de affectione necessaria: Dicitur demonstrationes non sunt de necessariis. Ergo. Minor est in apriico. illa enim dicuntur necessaria, qua semper fiunt. Iam vero Eclypsis non semper inest Luna: nec Tonitru Nubi: sed potius cum raro fiant, contingentia dicuntur: De contingentibus vero nulla Demonstratio Arist. 1. post. 6. & 7. Ergo dictae demonstrationes perfectam demonstrationem non faciunt.

5. Respondemus ¶ ad minorem per inficiationem. Affectiones enim duplici modo necessariae dicuntur, tum respectu cause, tum respectu subiecti. Monstratum est in precedente argumento, non de necessitate esse, ut subiectum demanstratur, eiusque scientia habeatur, cum ut amecognitum supponatur. Idcirco licet affectio non proprie fluat à subiecto, utpote qua causa externa respectu subiecti dicitur, habet tamen essentialem connexionem respectu cause, cum qua unita necessariam conficit demonstrationem, cumque omnis demonstratio potissimum propter maiorem infituitur: Maior autem summe necessaria: utique date demonstrationes necessariae erunt, & sic consequenter perfecta. Satisfactum tibi factum.

6. Revertimur, ¶ & duobus his Exemplis perfectam demonstrationem inesse sic ulterius probamus 1. Omnis demonstratio, qua in perfectam definitionem converti potest, est perfecta, Arist. 2. post. c. 9. & 10. Atqui demonstrationes haec in perfectam definitionem veniunt. Ergo. 2. Accedit id, quod pariant scientiam. Ergo demonstrationes perfectae esse possunt. Perfecta enim ubi scientia, ibi & perfecta Demonstratio. Aristoteles 1. post. & 6. Ethicor. 3 ubi est prima & proxima rei causa, ibi est perfecta Demonstratio. In his est prima & proxima causa. Nulla enim Eclypsos causa proximior, quam diametralis terrae positio: nulla tonitru, quam allisio aëris circa partis densiores. Det quales quis proximiores, & perfectiorem demonstrationem accipiet. Facisset ergo hinc opinio contrarium statuens, & nolens volens has demonstrationes perfectas esse concedat.

QVAESTIO III.

Quodnam est verum individuationis principium?

Digna

Digna † hæc questio indagatio, ut que nobilissimarum & vexa- 1.
tissimarum una. Mirè namq̃ circa hanc questionem se torserunt Philo-
sophi, ingeniaque sua exercuerunt, ut individua natura principia
perscrutarentur. Verùm locum hic habet, quod dici solet communi
proloquio: Quot capita, tot sensus: ita enim illi investigando, non
modo illam fecerunt implicatissimam, sed & indeterminatam relinque-
rant; ut sic his sub iudice esse videatur.

Ne † igitur in bivio erremus, & in primo limine impingamus, status 2.
controversiæ ante omnia ritè informandus est. Non enim hic que-
rimus de principio individuifico rerum immaterialium, seu substantia-
rum separatarum, quæ per actum suum sunt individua Scal. Exercit.
359. q. 12. Thomas. 2. sent. dist. 3. quæst. 1. art. 2; sed de principio
individuacionis rerum materialium & compositarum nobis, sermo est:
Quid sit illud, per quod res diuidua, seu pluribus communicabilis, fi-
ant incommunicabiles, hoc est, quid sit illud, per quod homo limitetur,
ut dicatur Petrus & Paulus. Variè hic tam Veterum quam Recentio-
rum extant opiniones, quas jam placet excutere. Veterum quidem
breuiter attexemus, & quid falsi habeant demonstremus.

Prima † est Thomæ, qui lib. 2. de Cælo, & in opus. 29. & in part. 3.
1. summa quæst. 3. art. 2 & 3. Materiam signatam id est determinatam,
individuacionis principium esse statuit, quam sectatores, à præce-
ptore suo malè edocti, in diversam traxerunt sententiam. Quidam in
materiam illam signatam dicebant Quantam, ut quæ incommunicabi-
litas simul, & distinctionis rationem haberet: Id enim verum indivi-
duacionis principium, quod est principium multiplicationis & distin-
ctionis. Atqui materia quanta est illud ipsum. Ergo. Capreol.
l. 3. q. 1. art. 1. Item Ferrar. 1. cont. gent. c. 21. hom. l. 7. c. 34. Thom.
quæst. 2. de verit. art. 6. His assentiri videtur Aristoteles 5. Me-
taph. cont. 12. 3. Metaph. c. 3. t. 11. & l. 13. c. 3. t. 4. & quamplu-
ribus aliis in locis, vbi vnum numero id statuit, cujus materia una est.

Verum † facilis est ad argumentum responsio. Minor enim mani- 4.
festè falsa: 1. Non enim à materia distinctio & incommunicabilitas
rerum, sed à formâ proficiscitur; hinc illud: Actus est, qui distingunt.
2. Contradicit præceptori suo, qui 2. cont. gent. c. 40. ex professo probat,
materiam non esse primam causam distinctionis rerum, licet suo mo-
do materia non denegetur distinctio: quatenus actum habet entitativum
3. laborat etiâ fallaciâ equivocationis in vocabulo incommunicabili-
tatis.

B

tatis.

tatis. Materia enim est 1. incommunicabilis, cum subjecto Physico inhaeret idque constituit 2. vel est incommunicabilis per modum cause, vel per modum partis, vel per modum nature in supposito, vel per modum superioris in inferioribus: sed illa incommunicabilitate individui primam causam non constituit, ut prolixè hac de re differit Suarez Disp. 5. sect. 3. dist. 6. 4. Quod si Quantitas esset principium individui, sequeretur accidens esse causam individui, quod absurdum ex sequentibus patebit. 5. Aristotelem quod attinet, nunquam videtur hoc principium ex professo in Metaph. demonstrasse, sed solum ex sensibilibus physico more docuisse, unum individuum materiale ab alio distingui. Suar. d. 5. f. 3. d. 34.

Quidam † ut Caietanus c. 2. q. 5. de Ente & Essentia tavel. 5. Metaph. q. 15. videntes primam assertionem subsistere minime posse, per materiam signatam, non materiam cum quantitate: sed dispositionem ultimam & potentiam ad illam quantitatem habentem, intellexerunt. Sed & illa erronea est. Si. n. materia illa secundum se & naturam suam consideratur & in potentia, tum non modo communis est & indifferens ad varias species & individua l. 3. Metaph. c. 3. & l. d. c. 1. cont. 2. certumq; nihil constituit; sed nec differre facit l. 1. Metaph. c. 9. Zabarel. l. 2. de prim. rer. materia c. 8. Sin vero coarctata & determinata sumatur, requiritur aliud principium, unde hæc coarctatio inceperit. Suarez loco supra de const. Individ. c. 4.

6. Altera † opinio est Scoti: hic contra Thomam. l. 2. sent. dist. 3. disputans Hæccitatem τὸν ἀτόμω ἀρχὴν concludit. Quid vero termino illo intellectum velit, res satis non constat: Hoc tamen sciendum, quod nec materiam nec accidens, materiam illam limitans: utrumq; n. refutaverat, intellexerit. Ergo formam vel compositum intelligat necesse est. Non illud: Forma enim ut quidditas seu pars quidditatis non potest esse, cum Hæccitatem externum quiddam, quidditati super additum statuat. Compositum vero non esse, facile quis judicare potest, cum hoc potius sit ipsam constitutum & individuatum, cujus causam hic querimus. Zabarel. l. de const. Ind. c. 9. Si notationem vocabuli attendimus, nihil aliud, quam singularitatem notari, deprehendimus, que est ipse affectus cuius iterum causam hic inquirimus. At nihil potest esse sui ipsius Causa.

7. Tertia † opinio est Nicolai Boneri, qui Existentiam & ultimum rei actum & complementum principium individui esse existimavit. Veram sobriè & acute hunc Goelenus ex Fonseca disp. 12. Metaph. p.

193. refutat hoc modo: quod non necessario sed contingenter de indivi-
duis dicitur, id nequit esse ratio in eterna singularitatis; alioquin singu-
laria essent contingenter singularia. At existentia contingenter conve-
nit rebus omnibus infra Deum: etiam individuis, cum ea aliquando
non fuerint. Ergo. 2. Non dicam quod vicissim causa cum Effectu fiat
commisio: Hoc enim queritur, quid illud ipsum sit, quod faciat exi-
stere?

Quarta opinio est Porphyrii & Avicennæ, qui in cap. de Specie
multa accidentia simul collecta & conjuncta τῶν ἀτόμων ἀρχῶν esse
statuere videntur. Sic n. ille: ἄτομα δὲ λέγεται τὰ τοιαῦτα, ὅτι ἐξ
ἰδιότητος οὐκ ἔστιν ἕνα σὺν ἅ τοῖς ἀτόμοις ἢ ἄν ἐπ' αὐτῶν ποῖα
τὸ αὐτὸ γένοιτο. Huic suffragatur & Boetius supra hunc locum: Plu-
res enim sunt (dicit) de quibus species prædicantur non substan-
tiæ diversitate, sed accidentium multitudine. Quibus accedit & vir
ille magni nominis Avicenna, qui idem 5. Metaph. c. 2. & 4. statuere
videtur. Inquit enim: Individua constiuntur ex natura Omnium
universalium, & ex natura accidentium, quæ illam vestiunt. Verum
horum virorum assertiones quidem audimus, sed fundamenta nulla ani-
madvertimus. Nec nobis persuasum habemus, hos & viros tam graviter
hallucinatos esse, cum dubio procul sciuerint, accidentia neq. λογῶ, neq.
tempore, neq. generatione priora esse accidentibus, Reg. disp. Logic. l.
1. p. 253. Arist. l. 7. Metaph. c. 17. Deinde etiam quod accidentia sub-
stantiam iam constitutam consequuntur; Id autem quod debet esse prin-
cipium, non subsequi, sed præcedere debet Arist. l. 3. Metaph. c. 1. lib. γ.
cont. 7. Vt si accidentia essent principium individuificum: tum aut
accidens commune, aut singulare seu proprium: Non illud: commune n.
non nisi commune procreat: non hoc: nam sic committitur petitio princ-
ipij; de hoc enim queritur, unde ipsi hoc est, quod singulare dicatur. Con-
cludimus ergo Philosophos illos eximios non tam veram rationem in sin-
gularitatis, quam signum & notam, quibus individua inter se discerni,
& discerni quant, hisce sicut accidentibus denotare voluisse.

Cum t. igitur demonstratū, materiam illam signatam Thomæ, Hæc 9.
ceitatem Scoti, Existentiæ Boneri, Accidentia Avicennæ, verū individu-
ationis principium non esse, quid ob stare videtur, quo minus Formā, que
rē faciat unā, eandemq. ab aliis distinguat, principium in individuatio-
nis dicamus. Verum ex denominatione & descriptione formæ, disparitas
opinionum oritur. Sunt qui formam specificam materie communicā-

tam individuationis principium dicunt: Sunt qui formam (nescio quam) supervenientem, & specificam limitantem, τὸ ὑπερβατικὸν ἀσχετὸν concludunt: Hæc Ramistarum; illa Peripateticorum & veritatis aman-
tium est.

10. Ramistæ suam pluribus confirmare conantur argumentis, quo-
rum præcipuum est: Individua aut differant principio interno, nomi-
rum formâ aut materiâ; aut principio externo videlicet accidentibus.
At non accidentibus, ut constat ex præmissis: Ergo principio interno.
Non à materiâ: Ergo forma. Forma igitur illa aut erit specifica; aut
forma quædam superveniens specificam limitans: Non illa, quia spe-
ciem constituit, & non individuum. Erit igitur alia forma, quæ for-
mam communem limitet, & individuum constituat. Præterea si forma
specifica constitueret Individuum, unus homo esset omnis homo: quod
absurdum.

11. Verum hæc tanta non sunt, ut nobis persuadeant, vel amen ob-
ducant, veritatem offendant. Vtrumque enim erroneum; & ὑπερβατικὸν
illa; & ipsorum argumentatio. ὑπερβατικὸν: Dum nimirum formam illam
supervenientem, quæ limitet specificam & Essentialem; invehit.
Dent nobis quæso illam: cum sit parum Non-Ens, cuius nec qualitates
nec operationes apparent, idque inde deducimus. Cum enim forma
illa specifica & Essentialis sit ultima, quæ non datur aliquid inferius,
quæ erit forma illa superveniens? Ultimam vero esse, invidio hoc de-
monstramus argumento: Quæ forma est omnium perfectissima, illa est
ultima. At forma specifica v. g. in homine, est omnium perfectissima;
quia nullus alius actus ei supervenit, quo perfectior reddatur. Ergo est
ultima. Major probatur: Forma ultima est actus perfectus, qui ulti-
mam perfectionem assecutus est, neque ullâ aliâ formâ superveniente
perficitur. Hinc forma animalis non dicitur perfectus, sed imperfectus
actus, ut quæ non est ultima, sed aliis quam plurimis formis superveni-
entibus sive actibus essentialibus perficitur, donec existentiam suam ve-
ram habeat. Argumentatio. Minor enim priora Syllogismi negatur:
Non enim sequitur, id, quod est forma speciei, non est forma individui.
Dupliciter enim forma consideratur. 1. simpliciter & in se. 2. compa-
rate. In se considerata est essentia rei & quoddam univ.ersale commu-
ne omnibus speciebus: Quatenus vero ut est extra animum & existen-
tiam dat actui, formam individui constituit, quæ distinctam formam
efficit, ita ut forma Platonis à forma Petri differat Essentialiter.

Id quod Zabarei. lib. 1. de natura Cael. cap. 8. multis declarat, & inter esse sensibile, & Intellectibile subtiliter distinguit. Forma enim hominis in Esse intellectibili sumpta, communis est, & speciem tantum constituit. In esse vero sensibili, quatenus extra animum existit, individuum efficit, quo & Boetius respexit, cum dicit: Omne quod est, eo ipso quod est, singulare est, Zab. de constit. Individ. c. 5. & 6.

Alterum Tempelli argumentum in refut. probl. pag. 115 & 121. facile corrumpitur ex data jam distinctione. Nulla enim consequentia majoris. Male enim infertur a Tempello: Socrates & Plato sunt unum speciem: Ergo Socrates & Plato sunt unus homo. Confundit enim Esse sensibile & Esse intellectibile. Nam antecedens loquitur de esse intellectibili; ibi enim Petrus & Paulus dicuntur unum, quoniam ipsorum forma mente, ut una concipitur, quae aequae ambobus & ita omnibus communis est. Consequens vero loquitur de esse sensibili, quatenus iam extra mentem existunt, & duo diversi sunt propter distinctas formas in distincta materia existentes. Quilibet igitur facile videt incedere hoc argumentum quatuor tibiis. Plura moventur a Ramistis, puta Ramo, Schol. Dial. lib. 3. c. 5. & 6. Duonamo l. 1. Dial. c. 27. & quam plurimis aliis, quibus brevitate gratia superscedimus, cum vel ex superioribus facile refutantur, vel quis proprio Marte ea vincere possit.

Sequitur ultima & in ordine sexta, quae principium individuationis formam specificam communicatam materiae statuit. Hanc omnes veritatis amantes acceptant, Zabari. l. de Constit. individ. c. 5. Suarez Tom. 1. disp. 5. s. 6. Scal. exer. 307. sect. 17. & plures alii, quorum rationibus ut firmis: vis omnium, & veritati proximis, etiam calculum nostrum addemus. Rationes sunt 1. Quod rem facit a re differre, & quo positio, singularitatem ponitur, & ablato, quo vis alio remanere tollitur & auferitur, est ratio adequata & precisa Individuationis. Atque forma specifica communicata materiae est talis. Ergo.

Notandum & duplicem esse actum formae: unum rūs dōs lōs, al-
terum rūs dōs lōs Zabari. cap. 5. de constit. Individui. Actum formae rūs dōs lōs a principio individuationis expellimus, quippe qui communis, nec ultimam differentiam absoluit: Actum vero formae rūs dōs lōs hoc loco recipimus, qui actus sit in ipsam materiam. Dicimus in ipsam materiam, non quod materia una cum forma esset causa individuationis, nam sic esset compositum quid: Sed quod materia sit

tantum ministra, qua sustentat formam, ut existentiam dare possit, 3.
mo ipsam materiam existere faciat: Est ergo causa sine qua non.

At ¶ inquit: cum omnis existentia sit à formâ, ut hæc vult opi-
nio. Materia autem prima existat, ut quæ prior forma, quamque etiam
sustentat, quid? omninè causa existentia soli forma tribuenda? nonne
potius materia? Falleris. Materia enim non existit, vel si dicatur existe-
re, improprie hoc fieri, quis est qui non sentias? Cum illa dicuntur tan-
tum existere, quæ extra animum subsistunt & existunt. Distinguendum
ergo inter existentiam simplicem & absolutam, per quam, quicquid est
in natura, quo vis modo existit; Et inter perfectam & determinatam
ad gradum seu speciem aliquam Entis. Priori modo materia existere
dicitur, posteriori soli forma ascribitur. 2. Omnis distinctio est à for-
ma: Atqui individualiter existere est numero unum existere. E. quod
individualiter existat, id habet à forma. 3. Omnis actus separat & di-
stinguit lib. 3. Metaph. 13. Forma est actus. Ergo Forma distinguit:
& per consequens etiam illud prin. ipium & causa individuationis. His
subscribunt & Aristoteles l. 2. de an. cap. 1. cont. 2. & Averroes in
Epit. Metaph. tract. 2. p. 383. Individuum, inquit, existit per for-
mam & non per accidens. Distinct. C. Et tantum de Principio in
individuationis.

QVÆSTIO IV.

An Individua differant specie?

1. Hæc ¶ quæstio non minus ardua, quàm præcedens, jure quodam
nunc sequitur. Peripatetici saniores omnes, quibus ob judicii dexteris-
simum ingenium, acumen maximè manet palma, in negantem eunt senten-
tiam. Dicunt enim: Individua, licet essentialiter inter se differant,
specie tamen non differre: Specie enim illa saltem differunt, quæ ha-
bent formas oppositas-non a. quæ habent Essentias proprias & singula-
res. Reg. l. 5. disp. Log. probl. 5.

2. Cum his ¶ orator ille Parisiensis cum omnibus suis affectis coitio-
nem facere conatur, & quidem non lusorius sed decretorius, ut ajunt,
armis. Libro enim 3. de specie in animadvers. in organo Aristote-
lis c. 5. & 6. Duonam. l. 1. Dial. c. 27. Tempel. in refut. prædic.
p. 115. & 131. Talæus in Dial. Rami c. 27. Iohan. Cramerus contra
Tydicæum &c. negant hoc, quod illi ajebant, argumentis, ut illi pu-
tant, non ex errore arreptis. 1. A forma: Quæcumq; formis essentialib.
& propriis differunt, specie differunt. Individua propriis essentialib. for-

nis differunt. E. specie differunt. Major præterquã quod perspicua est: quia nimirum forma est, quæ faciat differre: illustratur tamen ex Philosopho 5. Metaph. c. 9. Minor eniliber, etiam infanti obviam est. At enim propriam habent formam, quibus inter se differrent, tum v. g. anima Pauli esset anima Petri: quod absurdum. 2. Ab usu Philosophia. In usu certo naturali, & Philosophico dicitur homo genus. Ergo individua dicuntur species: Dicit enim de aliquo requirit inesse & sic Individua etiam specie differunt. Antecedens probatur. 1. Auctoritate Rethorum: Seneca, Ciceronis, &c. qui hunc usum retinuerunt, ut genus hominem, Individuum vero speciem nominarent; Ictorum, qui Strychum & Pamphilum species appellavit: 3. Aristotelis qui 2. Metaph. c. 1. & 2. & 3. Metaph. c. 13. & 4. hominem genus 10. vero Metaph. c. 11. lib. de part. animalic. 4. lib. de long. & brev. vitæ, Individua specie diversa esse scribit.

At nobis Peripateticorum (quod pace vestra viri ingeniosissimi dictum volumus) præ Magistri vestri potior, Quod veritatē propior videtur sententia, quam his rationib. stabilitam videmus. I. A principio species: species à specie differi peculiari & essentiali forma: At individua non differunt peculiari & essentiali forma, sed specifica materia communicata. Ergo non sunt species. Quicquid igitur aliquid non est, id de eo dici nequit: At individua species non sunt. E. & sic individua ut species differre nequeunt. II. A genere: Omnis species est universalis. Individuum est singulare non universale. E. III. Nul- lum universale & sic species incurrit in sensus, movetur, generatur, corrumpitur: Petrus, Paulus, generantur, corrumpuntur, moventur, incurrit in sensus. E. non sunt species. IV. Quæ specie differunt, illa in se, per se, inter se & Essentialiter differunt: hoc enim propriè est specie differre: Zabarel. lib. 2. de qualitate Elemento, c. 6. Atquæ anima seu forma illa quæ in Petro est, non differt ab eâ, quæ in Paulo est in se, per se, extra se, & essentialiter lib. 2. de prop. necess. cap. 9. B. nec specie. Assumptio item patet hoc syllogismo. In quo quid essentialiter, & per se convenit cum alio, per illud essentialiter differre nequit: Esset enim ἀντιλογία. Atqui forma Individuorum essentialiter & per se conveniunt. E. 5. Ab absurdo: Quæcumq. essentia differunt, illorum potestates & actiones etiam essentia differre necesse est: Atqui actiones & potestates Individuorum, puta rationem, auditum, visionem Petri & Pauli essentialia non differunt. Ratio; quia non essentia sed gradib. eunt essentialiter differunt 1. Scal. ex. 347. E. neq. individua specie differre certum est.

Indices

5. Iudicet † ergo cui sana meus est & ratio, numne Ramistarum, argu-
 menta aliquid concludant? Major n. primi argumenti vel omnino negan-
 da, vel equivocatio in ea concedenda. Neganda est consequentia qua-
 renus proprie intellectam velint, ita ut specie differre, nihil aliud sit,
 quam habere formas oppositas, quod nec adversarii concesserint. Ergo
 aliud concedant necesse est: quis ergo non videat equivocationem ma-
 joris? Aristotelem vero quod attinet, quem sibi hac in parte favore pue-
 rant, respondemus, adversarios committere μεταφοράς ἐν τοῖς λόγοις: quod enim Aristoteles in Metaphysicis Generaliter, & indeterminato
 locutus, id in Logicis determinate & specificè intellectum volumus. 2. Quis
 est qui nesciat Aristotelem sapiens non ex propria sed aliena mente locu-
 tum? fallit ergo Major. Minor videtur curvis incedit tibiis & cōfusione pa-
 rit inter differre & diversum esse; quæ Aristoteles & Porphyrius dili-
 genter distinguenda, docuerunt l. 5. Metaph. c. 9. & 10. Metaph. c.
 5. n. & 12. Prophyr. cap. de differentia Sic enim Aristoteles 5. Me-
 taph. c. 9. ἕτερα δ' ἐλέγεται, ὧν ἢ τὰ εἶδη πλείω ἢ ἕνα, ἢ ὁ λόγος τῆς
 ὁμοίας. Diversa dicuntur quorum aut species plures sunt, aut ma-
 teria, aut ratio Essentiæ. Διαφορὰ δ' ἐλέγεται, ὅσα ἕτερα ἐστὶ τὸ αὐτὸ
 τῶν ὄντων, μὴ μόνον ἀριθμῶ ἀλλ' ἢ εἶδος, ἢ γένος, ἢ ἀναλογίαν, ἢ ὅσα
 ἕχθ' ἐν τῇ ὁμοίᾳ τῶν ἕτερόντων. Differentia dicuntur quæ diversa
 sunt, cum idem quid sint, modo non sint numero idem, hoc est,
 modo non sint individua; sed vel specie, vel genere, vel proportio-
 ne, & quæ habent in substantia diversitatem. Dicendum ergo Indi-
 vidua Essentialibus formis non differre, sed diversa esse.

6. Ad secundum † respondet Joh. Reg. l. i. disp. Logicar. probl. 5,
 Que est ista inepta & perversa ratio Ramistarum? Logicos & Philo-
 sophos Rhetoricorum scholas frequentare debere, & ex Topicis illorum,
 impropriaque locutione præcepta sua Logica, quæ debent esse instrum-
 enta veritatis, consuere & confirmare. Potius hoc esset, ut Rhetores à Logi-
 cis discerent verborum proprietatem, & si Tropis utantur, intelligant, quo-
 modo à Logica simplicitate deflectant. Tropos interim & figuratam lo-
 cutionem non rejicimus, sed Logicos sua præcepta ex Rhetorum consuetu-
 dine loquendi conformare debere, omnino absurdum & inconveniens
 judicamus. Deinde licet iure consulti ita loquantur. Logici tamen lu-
 re consulti ad suum tribunal vocent, & cum illis non de facto, sed de ju-
 re disputent. Nam & illis valet, Legibus non exemplis judicandum.
 Hac ille.

Neque

Neque denique † *authoritas Aristotelis, fideli his venit subsidio.* 7.
*Genus enim ibi nimis laxè capit, vulgarique consuetudine loquendi
 facit. Ad locum 10. Metaph. c. 11. respondemus; ad verarios committe-
 re fallaciam compositionis & divisionis: nam omittunt non omittenda.
 Extat enim in textu τὸ εἶδος, ut sensus sit: Ea, qua in speciem dividi
 nequeunt. Ad ultimum locum facilis est responsio, Aristotelem ibi latif-
 sime vocabulum generis sumere pro aggregatione hominum & non pro
 Essentia communiter intellecta Hipp. probl. Phys. 3. Alias Aristote-
 les expressè negat, Hominem esse genus singularium hominum, quando
 libr. 8. Metaphysic. cap. 3. t. 11. in hæc verba desinit. ἄ γὰρ ἐστὶ
 γένος ἀνθρώπων τῶν τινῶν ἀνθρώπων. Concludemus itaque Individua
 non specie, sed numericà tantum Essentia differre: nihil interim moran-
 tes soliorum & Ramorum strepitus.*

QVÆSTIO V.

An Astra agent in hæc inferiora peculiari
 quâdam Virtute ?

Duplex † *sensus hujus questionis esse potest.* 1. An astra, cum om-
 nis Caloris & Elementaris qualitatis expertia no-^{1o}vimus, ita agere
 possint in sublunariis, ut quod ipsi non habent, alijs communicare pos-
 sint. Videmus enim sublunaria calefieri, frigesieri, humectari, exicca-
 ri; videmus mutationes quamplurimas, non tantum in regione ætherea
 fieri, & maximas tempestates oriri; verum etiam in homine pro diver-
 so temporum positu, diversas oriri mutationes cernimus. Ab astris hoc
 fieri ajunt ferè omnes: quomodo autem hoc accidat, omnibus non est in-
 confesso.

Agunt † *autem astra primò omnium in Elementa duplici medio:* 2.
 motu & Luce: Motu, cum prima Elementa circumgyratione orbium
 cœlestium condensant & intendunt. Rejicimus enim opinionem Scali-
 geri Exerc. 74. d. 2. & Pererij, qui non à motu solis & astrorum, sed potius
 à positu & quiete maximum calorem induci posse affirmat; 2. Luce: Quo
 enim intensius est lumen, eo calor quoq; intensior. Lumen enim non est si-
 ne calore. Arist. 1. Meteor. c. 4. Hic modus est astris in hæc inferiora
 proprius, qui omnibus est conspicuus, nec hoc loco controvertitur.

C

Alter

3. 2. Alter ¶ quæstionis sensus est: an etiam astra in animam & voluntatem hominis agant, ut patiatur aliquam necessitatem & insinuum. Constituta est à Galeno Regula. Mores animi sequi temperamentum corporis: tria nimirum insinuans. 1. Affectus: ut sunt laetitia, tristitia etc. quæ animo temperamentum sequuntur, & sic per celestem influentiam disponuntur ac reguntur. 2. Inclinationes ad certa studia & artes, quæ sanè etiam à temperamento corporis pendent, Gal. l. 3. Apho. c. 14. Thom. opul. 26. & l. 3. cont. gent. c. 84. Plato in Timæo. 3. Inclinationes ad certas virtutes & vitia, quæ itidem inde proveniunt. Hæc quæstio hoc sensu nobis est controversa, hæc nobis decidenda proponitur.

4. Digladiantur inter se tū Theologi, tū Genealogici: Illorum tum quidam omnem vim & efficaciam astris in animis hominum denegant; hi vicissim omnes actiones & eventus hominum astris ascribunt: utriq; auram inanem di verberant, illi in defectu hi in excessu peccantes.

5. Ad enodationem ¶ igitur hujus quæstionis pranotandum esse putamus. 1. Bifariam dici posse astra movere voluntatem hominis, Directè & Indirectè: Directè, quatenus per se atq; immediate aliquid imprimunt. Indirectè, quatenus remotè & ex accidente cum interuentu organorum corporis & potentiarum eis inharerentium inclinant. Hinc illud axioma: Astra inclinant, sed non necessitant, Coll. Conimb. lib. 2. de Cæl. c. 3. q. 8. art. 2. Arist. l. 3. Ethic. c. 4. D. Thom. 3. cont. gent. 840. 1. part. quæst. 118. & in 12. quæst. 9 art. 5. 2. Distinguiamus etiam inter causam istarum actionum remotam & effectum istius causæ seu actiones ipsas. Afferimus igitur indirectè astra agere in animum hominis; quatenus primum in Elementa simplicia, tum in mixta; & sic quoque in corpus hominis, utpote quod ex quatuor Elementis constat, atque adeo Elementarium qualitatum temperamento predictum est, agunt, quæ tamen actio non est causa necessitatis eventuum & actionum humanarum, impeditur enim à causis particularibus & proximis. Omni namque hominis eventus non dependet ab Elementaribus qualitativis primis & secundis, sed unice à voluntate hominis libera. Directè & per se minime agunt, nec agere possunt astra in animum hominis, idque hoc demonstro argumento. Inter agens & patiens mutuus debet esse contactus: Atqui inter Cælum & animum non est mutuus contactus; quippe illud Corpus hoc spiritus. Ergo. Ubi igitur mutuus contactus non est, ibi nulla potest fieri directæ impeatio.

tas voluntatis, influxu astrorum non impeditur, quia ab Essentia anime
fluit. Ergo Caelum seu astrum directe in animum hominis non agit.

QVÆSTIO VI.

Utrum fontes generentur ex vaporibus †

Aristotelis † hæc est opinio 1. Meteor. c. 13. omnem aquam fonta-
nam & fluuialem ex aëre & vaporibus in terra ab eis contentis, inque
aquam condensatis gigni: cuius ratio potissima hæc est: Ubi perpetuus
aëris & vaporum concursus, eorumq; ex loci frigiditate condensatio, ibi
fluminum & aquarum generatio: Aiqui in terrâ est aëris, vaporumque
concurfus, & propter loci frigiditatem condensatio: Ergo. Major vera
ra est. Minor non eget probatione. Quia enim terram porosam esse no-
uimus, & aer elementum est tenuissimum, ne in natura desur vacuum,
quod abhorret, facile poros transiit, & implet, qui postmodum à quali-
tate terræ, quæ omnium frigidissima, condensatus, in aquam conuer-
titur, atque sic primo guttatim e terrâ manat, post collectus hinc
inde foras prorumpit.

Plausibilis † hæc opinio, suisque munita fundamentis: quid ergo 20
obstat, quo minus ipsi calculum nostram addamus? Rationi non satis-
facit, experientia repugnat, contrariisq; facile infringi potest ratio-
nibus. Primum quidem non negamus, aërē esse in terræ cavernis, inq; aquam
posse propter loci frigiditatem commutari: sed propterea ne fontium præ-
sentin perpetuorum, causam sufficientem pluriaria hanc esse statuamus?
Dic fodes, unde tantus aëris affluxus? Nonne partes aeris, tanquam
Elementi subtilioris & rarioris, plurimæ, ad exiguam aquæ molem ge-
nerandam requirantur? quæ esset loci capacitas, seu sp. cum immensi-
tas, & vastitas, quibus aër colligeretur? 2. Si hæc militaret ratio
nimèrum e vaporibus omnes oriri fontes, dic unde nam ista quatuor
flumina in Paradiso? ex aëre ne an aliunde? ex vaporibus dicere est
absurdum, cum unâ cum mundo caperint. Tacemus alia exempla, quo-
rum causa ex aëre reddi nequit. Refert Plinius lib. 2. c. 103. quod in
Dodone sit fons Iouis dictus, qui meridie semper deficit, & mox incref-
cens, ad medium noctis exuberat, ab eoq; rursus sensim deficit.

Quorundam † opinio est, in terra esse alueos & carvates maxi- 3.
mas, in quibus imbres & aquæ pluviales colliguntur, atq; sic ex ijs fontes
emanant

dimanare autuant. Cum his facere videtur Plato in Phædone & Homerus, qui ingentem esse hiatus & abyssum in medio terra, quam τάρταρον vocant, statuunt, in quo aqua recipitur & ita foras emittitur. Sed fallit & fallitur hac opinio, ut que somnia narrat & inania venditat. 1. Enim committitur petitio principii, dum ingentem illum abyssum & τάρταρον pro concesso arripiunt. 2. Nulla pluvia tam magna est, quæ terram ultra decem pedes madefaciat: sed vel à terra siccitate absorpta vel expleta nullam amplius recipit. 3. Vbi in montibus saxeis hac militabit ratio, quorum plerique perennem aquarum vim ex sese proferunt.

4. Nostra & igitur sententia est: Fontes originem suam ex aqua marinâ per certos quosdam in terrâ meatus & anfractuofos locos percolatâ, & ad certa loca derivata, ducere. Hanc nobis confirmant sacra litera: Ecclesiast. v. vers. 7. Omnia flumina intrant in mare & mare non redundat: ad locum vnde exeunt flumina revertuntur, & iterum fluunt. Ecclesiastic. 40. Quæcunque è terra constant, in terram redeunt & è mari orta in mare remeant.

5. Inquis: † Aqua marina est salsa, Fontana verò dulcis: Ergò mare non potest esse fontium causa:

Respondemus nullam instantia hujc inesse consequentiam. Quanquam enim aqua marina salsa sit, redditur tamen dulcis, per intercolationem, quæ fit per subterraneas cryptas: id quod experientia testatur; quo enim remotiores, sunt à mari aquæ, eò dulciores: Sic Scalig. Exerc. 50. Aqua prope mare salsa: longius, minus: procul, nihil: posse aquam per intercolationem salsedinem deponere: id experientia nautarum compertum habemus: illi enim, argilla, & è lana latribus appensa, aquam marinam dulcem reddunt. Si igitur ars hoc ipsum possit, ut aquam natura salsam, dulcem efficiat, cur natura illud ipsum denegemus? quæ efficacior est arte in omni actu. Futilitatem igitur hujus instantiæ facile quia animadvertit.

6. Uterius & queritur: Cum aqua ex imis Maris partibus educatur & suâ naturâ gravis, quæ ratio, quod altos montes ascendat, ibique fontium causa exsultat. Motus ergo eius, aut erit naturalis, aut violentus, aut utrumq; simul concedendum. Non naturalis: quia corpus grave. Non violentus, quia perennis esse nequit. Nec tertium; nam sublati

latis partibus totum corrui. Ergo aqua marina fontium causa esse nequit. Respondet Semimonachus apud Scalig. Exerc. 46. In terra esse venas, à quibus aqua, ut sanguis à venis tra hatur. Absurda hæc responsio, ut quæ rebus inanimatis, vim attrahicem tribuat. Quidam us Thom. sententia 2. dist. 14. quæst. ad 5. respondent, aquam attrahi sursum vi cælestium corporum. Nos verò respondemus, motum aquæ per subterraneas cryptas ad montium vertices ex accidente quidem esse aliquo: Tanta enim maris instantis & prementis vis, ut aquam sursum pellat, ad eã superficiem, quæ altior est maris superficie, sed tamen etiã à natura iuratur: Cum enim extra suum locum sit posita, naturaliter etiam in ascensione iuratur, ut statuit Hermol. Barb. l. 4. comp. Phyl.

QVÆSTIO VII.

Vnde lapis in altum projectus moveatur?

Nobilis † & diligenti disquisitione digna est hæc quæstio de efficiente causa motionis proxima. Non enim περιεργία ἀρχὴς τῶ πρῶτου κινήσεως est, ut inquit Galenus, ad tribunal rationis vocare, quid hoc de problemate veritati consentaneum dici possit. Omnes sane in eo conveniunt, esse causam quandam, quæ lapidem moveat; sed quæ proxima, multum ambigitur. Non defuerunt qui manum projicientis causam affirmare ausi sint: sed animi & rationis falluntur. Cum enim omnes motus per contactum fieri debet, ut habet Aristoteles 7. Phyl. cont. 10. ubi ille contactus manet, cum è vola manus evolverit? Nec de initio motus, sed de motu in aëre continuo, ubi contactus ille non conspicitur, queritur. Proinde cum contrarius in motu lapide deprehenditur motus; Projiciens verò contrariorum motuum causa esse nequeat, quis lapidis projecti causam eam constituat? Zabarel. lib. 1. de motu grav. & levium c. 12. Sunt qui aërem medium causam Motus lapidis esse putant, sed quisnam ille? an præcedens? an subsequens lapidem? nondum satis inter se constant Philosophi. Platonis sententia fuit, aërem subsequentem protrudere lapidem, ob eam rationem, ne vacuum admittatur. Hunc subscribit Cardanus differens; aër cum sua propriâ formâ movetur, impellit lapidem. Sed merito à Scaligero Exercitat. 28. rejicitur hæc opinio duplici machina. 1. Ab absurdo.

C 3

Quod

Quod, si, inquit, lapis ab aëre moveatur, indicio esse potest, quod non tan-
gens fulmen arbores tamen prosterнат, quod absurdum. 2. Tanta enim
aëris subsequenti vis non est, ut moveat simul lapidem & aërem præ-
cedentem lapidem. Sequitur quidem aër lapidem, ne detur vacuum,
non ut lapidem projectum promoveat, sed potius quia lapis moveretur,
spaciunginane relinquit, causa est aëris subsequenti 3. rationi repugnat.
Lapis enim natura sua gravis, moveretur ab aëre nativ a levis. Si enim
aër levis, grave propelleret, aër in suo loco moveretur & moveret, quod
contra Philosophum l. 4. de Cælo & contra omnium Philosophorum
consensum. Zab. l. 2. de motu grav. & lev. c. 2. & 3.

2. Aristoteles l. 8. Acroas. c. 10. t. 823. de Cælo c. 2. & 3. t.
28. probl. s. 11. q. 6. & mechan. quæst. 33. & cum eo Aventroes
l. 4. Physicor. putant non aërem subsequentem, sed precedentem
motus lapidis causam esse. Sic enim, Aventroes: Causa in mo-
tu lapidis post separationem projicientis, non est successio
aëris sed translatio ipsius aëris. Sic quoque Aristoteles. Ecce quem-
admodum non per impulsionem instantis aëris ut Plato, sed per ces-
sionem impulsæ, cujus in locum subit aër, ne vacuum detur.

3. Verum † nec hæc Scaligero placet opinio. Nequit enim antecedens
aër velocius moveri, quam moveretur ipse lapis, à quo aër ille est semel
impulsus: Sic enim mobile moveretur citius, quam quod à moveretur.
Scal. dict. exercitat. Tolet. 8. Acroas. c. 9. Proinde motus ille in
fine omnino lentesceret, planeque evanesceret. Postremo cum aër tam
precedens, quam subsequens, non nisi ex accidente moveretur, moto enim
lapide moveretur aër, numme causam istius motus eum statuamus? cum
causam per se inquirimus, nonne potius lapis moti aëris, quam aër moti
lapidis causa dicenda? Cum prius sit causa posterioris, non posterioris
causa prioris

4. Ut † tamen certi quid hæc in questione statueri videamur, salvo
tamen aliorum iudicio, respondemus cum Ursino disp. 6. q. 11. ult.
prob. 3. non ipsum aërem, non projicientem, causam esse lapidis in aëre
moti, sed ipsam motionem lapidi impressam, quæ quasi forma est lapidis
moti; hæc conjuncta est lapidi, ille separatus: non enim ne-
cesse est, ut efficiens simul existat cum

Effectu.

278.

QVÆSTIO VIII.

An felicitas consistat in bonis corporis?

Anxi¹ semper inter Philosophos quaesitum, quodnam summum ho-
minis Bonum? quis finis ultimus, quo acquiescere, & beatus dici in hac
vita homo possit? August. lib. 13. de Trinitate, & lib. 19. de civit. Dei
c. 1. testatur: Varronem suo tempore, 228. diversas Philosophorum
sententias de Beatitudine collegisse: Quid multis? quot homines, tot ca-
pita & sententia. Nam agri in sanitate, in libertate oppressi, imbeciles
in viribus, in honoribus ignobiles, Pauperes in divitiis, in forma ex-
ternâ informes; scopum & portum vite humanae esse somniamus. Cas. in
Spec. quaest. moral. l. 1. cap. 4. & 5.

Nos † ut certi quid determinemus, distinguendum cum Piccorz.
l. 1. grad. 9. c. 3. putamus, inter duplicem hominis felicitatem; In-
ter illam, quæ est post mortem; & illam, quæ est ante mortem; illam
Theologis discutendam relinquemus, hanc nos decidemus.

Est † autem felicitas secundum Philosophum Eth. lib. 1. cap. 6. 2.
εὐεργετα τῆς ψυχῆς λογικῆς, κατ' ἀρετὴν ἀριστήν, ἢ τελειοτάτην ἐν βίῳ
Τελείῳ Beatitudo est operatio animæ rationalis; secundum vir-
tutem optimam & perfectam, in vita perfecta. Huic non absimi-
lis est definitio, quam tradit 7. Polit. c. 1. & 3. Boetius l. 2. de con-
solat. felicitatem hominis definit; statum omnium bonorum aggregatio-
ne perfectum.

Triplicia † autem sunt Bona, ut est apud Platonem lib. 2. de
Rep. & Cicer. lib. 2. de Inventione: Animi, Corporis, & Fortuna. 4.
Bona Animi ad essentiam felicitatis facere, inque eis consistere (de esse
enim & Essentia felicitatis; non de bene esse hoc loco quaeritur) omnibus
est in confesso, ut patet ex supra data definitione. De bonis Corporis &
Fortuna ambigitur; illa enim ad Essentiam felicitatis non facere probas-
tur. Bona enim fortuna cum fluant & resuant, bonis & malis compe-
tant, pluresque ad perniciem, quàm ad virtutem rapiant, quis dice-
ret felicitatis Essentialia? In Bonis Corporis sunt qui felicitatem con-
stare autumant, mox fortassis his rationibus. Id quod propter seipsum
expetitur, est summum hominis Bonum: Bona corporis propter seipsum
expetuntur. Ergo. Major est Aristotelis lib. 1. Ethic. c. 7. Mi-

ner itidem l. 10. Ethic. c. 2. qui voluptatem propter se expeti asserit.
 2. Id quod ipsum esse & vitam hominis conferat est summum hominis
 bonum: Atqui valetudo ipsum esse & vitam hominis conferat: Ergo.
 3. Quod præcipuum ornamentum hominis, id hominis felicitas: Pul-
 chritudo talis, quandoquidem præstans forma omnibus suffragiū, ut
 dicit Euripides, imperio digna judicatur; & oris venustas, ipsam vir-
 tutem gratiorem & amabiliorem reddit. Hinc illud Virgilio l. b. 5.
 Æneidos.

Gratior est pulchro veniens è corpore Virtus.

5. Verum † nihil obinet hæc opinio. Nam cum Beatitudo sit ulti-
 mus finis hominis, finemque ultimum requirat: Bona autem corporis
 finem ultimum non habeant, quippe propter animam sunt, & ab anima
 ipsorum esse dependet, quis felicitatem in eis consistere diceret? 2. Sunt
 communia hominibus & belvis. 3. Tum animalia quadam ex-
 cellunt homini bonis corporis, quadam enim animalia sunt robustiora,
 quadam disturniora, &c. Si igitur in bonis corporis consisteret felici-
 tas, non præstaret homo dignitate finis cæteris animantibus. 4. Accedit
 quod simul cum turpitudine & infamia vitiorum conjuncta, quibus fe-
 licitas abhorret, reperiantur.

6. Concludimus † ergo: In bonis corporis felicitatem non consistere,
 quanquam ad bene Esse & existentiam aliquid facere posse non infici-
 smur, quod argumenta pro parte affirmante adducta, deducunt.

QVÆSTIO IX.

An fas sit ad supplicium rapere principem?

1. Negant † id Icti, dum principem legibus solum prædicant. Vls-
 pian. l. princeps ff. de legatis Plini, in Panegyri ad Trajan. Negant
 hoc Politici, qui publicam personam, à persona privata ad supplicia
 trahi posse, minime concedunt: Reclamant sacre pagina, Obediendum
 enim esse superiori, nec vi aut armis ei resistendum, ni ordinationi, &
 sic Deo ipsi resistere velint, docent. Testantur exempla Christi, homi-
 numque beatissimorum, qui maximas persecutiones & afflictiones per-
 ferre, quam manus superiori inferre maluerunt. Ecquis unquam vidit
 reliqua corporis membra Capiti, officio suo minus fungenti infestari. il-
 ludd

Indque deturbare à quo vitam, suique conservationem habent?
Ecquis illos navigatores non insanos judicaret, qui maximis
in tempestatibus & in adversis ventorum flatibus versantes,
naviclerum & directorem navis è medio tollere, & vita privari
vellent? sui namque interitus & presentissima mortis causa essent. Sic
ameutes censendi isti, qui principem supplicii afficiendum putent.

At inquis: Omnis princeps Iustitia universalis praeitus esse
debet. Iam vero actus primus Iustitiae est, agnoscere se subjectum
esse legibus, id est aut universalis iustitiae ei non competit, aut agnoscit
se legibus debere obedientiam. Si legi obedientiam, utique & potestati
legum subjectus erit. Keckerm. in System. Polit. l. 1. c. 3. Disting-
guunt & quidem erudite Thom. part. 1. sum. quaest. 69. art. 5. Gre-
gorius de Valentia Tom. 2. Comment. Theolog. 7. quaest. 5. Do-
minicus Soto l. 1. de Iustitiâ. & Jure quaest. 6. tit. 7. inter dupli-
cem legis vim, Directivam scilicet, & coercivam. Ad minorem igitur re-
spondemus, principem quidem subjectum esse legi directivae: (Leges e-
nim sunt norma & regula, quibus etiam principum voluntas regitur)
legis vero coercivae tui minime obstrictum teneri, quia Monarcha ut
Monarcha nullum cognoscit superiorem nisi ipsum Deum. 2. Disting-
guendum quoque est inter leges divinas seu inter legem naturae & gen-
tium; & inter leges & constitutiones Civiles & Politicas. Illis sub-
jecti dicuntur principes, his minime; sed habent eas positas in suo arbi-
trio & potestate, quandoquidem legumlatio ad dignitatem regiam per-
tinet. Aristoteles 3. polit. cap. 11.

Pergis; † Si princeps omnia pro libidine ageret, Invidiam & In-
solentiam Reip. ingeneraret (quae duo mala omne malitiae genus absol-
vunt) jura patriae labefactaret, vim foemini asferret, indemnatos inte-
rimeret Herod. lib. 3. nomenq. principis in Tyrannum mutaret; anne
fas esset ipsum è medio tollere? cum

————— Victimam haud ulla amplior

Potest, magisque opima mactari Jovi

Quam Rex iniquus ————— Seneca ex Hercule furente

Trag. 1. Neque contra naturam est spoliare tyrannum, si potes: quem
etiam honestum est necare. Etenim ut membra quaedam amputantur,
si ipsa sanguine, & tanquam spiritu carere ceperunt, & nocent reliquis
partibus corporis, sic in ista figura hominis feritas, & immanitas belluae,
à communitate, tanquam humanitate corporis segreganda est, inquit
Cic. l. 3. Off. Testantur Historiographi de Aristodemo Tyranno, hunc

D

à sub-

à subditis cum liberis & cognatis comprehensum, omnique tormentorum genere excruciatum esse, cum Cumis, optimatibus de medio sublatis, luveneribus omnibus effeminatis, reliquos ex improviso interficere cogitaret. Phalaris crudelissimus Agrigentinarum tyrannus, quod exquisitissimis tormentis sibi in visor, & suspectos cruciaret, à populo captus, vinctus, & cum conjugè & filiis crematus est. Helicarnass. l. 7. Nero Matricida, nisi is violentas sibi ipsi manus inferens, supplicium de se sumisset, à populo Romano graviori fuisset pœna affectus.

4. Respondet † Tholozan. l. 6. de Rep. c. 18. sect. 19. distinguendo. inter Tyrannum Occupatione & Administratione, seu inter Tyrannum Iuris & Usus. Tyrannus occupatione est, qui nullo jure in summum Reip. imperium involat: hunc ut Iuratum Reip. hostem, & cui legitima dominatio non est concessa, interficere licet. Bod. l. 2. de Reip. c. 5. Huc & Cicero & Seneca proculdubio respexerunt. Tyrannus administratione est, qui quidem princeps est legitimus, ratione successionis vel Electionis, sed sua potestate abutitur, eamque in prædã convertit. Hunc de jure ad supplicia rapi non posse, rationes in limine hujus questionis allate, satis superque demonstrant, nisi publice contra eam procedatur, si omnia pietatis, Iuris, & honestatis repagula nefarie perstringat. Sic Aristodemus, Sic Phalaris, sic Nero à subditis suis interfectos esse, judicamus. De jure autem, non de facto est questio. 2. Distinguunt Politici inter principem, qui potestatem habet absolutam, & superiorem Magistratum non nisi ipsam Deum agnoscit; & inter illum, qui potestatem, habet determinatam, Magistratuique superiori subiectus est; Posteriores posse & debere facti sui rationem reddere, & pro ratione facti à superiori Magistratu ad pœnas rapi, manifestum est.

QVÆSTIO X.

An usura sit Reipub. pestis: seu: an usura sit interna conversionis causa?

I. Conversio † seu Eversio potius Reip. est, quando status Civitatis convertitur ac omnino mutatur, vel in melius vel in deterius. Aristoteles 5. Polit. c. 3. Bod. pag. 584. Hujus eversiois varios variis statuunt causas. Genechiaci omnem Rerump. conversionem in
suis

scu & positu Astrorum ponunt, quos tamen prolixè refutat Bodin.
pag. 617. & seq. Stoici in necessaria connexionè causè universalis
cum particulari, quæ omnibus actionibus necessitatem infert, & sic vo-
luntatem divinam absolutè Conversionis Rerump. causam ponunt.
Sed absurda & ex scholis Theologorum & Philosophorum àiù explosa est
opinio. Platonici Rerump. vicissitudines sola numerorum potestate
metiri ajunt, quando nimirum radix sesquitercia quinario juncta,
duos centum efficit. Hos Enigmatum professores refellit Aristoteles l.
3. polit. c. 12. Superest Aristotelis eaque verissima opinio cui subscri-
bunt Politici sermè omnes, qui causas Reipub. conversionis internas
ponit seditionem & fraudem. Seditio, ut eam definit Keckerman. l. 1.
Polit. syst. pag. 436. est subitus & violentus motus subditorum,
contra principem præter jus & fas. Fraus est executio injustitiæ in fa-
ctis, semperque conjunctum habet dolum. Thom. secunda secundæ
quæst. 95. art. 5.

His † nonnulli Theologorum & Politicorum annumerarunt Vsu-
ram, ac si res per se mala, pestis Reip. & causa conversionis esset: Illi
aliquot Scripturæ locis commoti. Exod. 22. Deut. 25. Levit. 25. Psal.
14. Eccles. 29. &c. Chemnit. part. 2. loc. Theol. c. 6. p. 394.
Gesn. in explicat. Psal. 15. pag. 143. Aretius in probl. loc. 131.
pap. 394. Steph. SZege. in Tab. loc. Comn. pag. 457. Vrsinus
in Cartheheticis. explicat. pag. 814. Hi naturam, ut opinantur, per-
suasi: Sic enim Cas. in Sph. Civit. pag. 54. O pessima bestia, inquit,
omni aspice nocentior, utinam sane aut nunquam affuisses, aut saltem
in florentes, & bene administratas Resp. nunquam irrepisisses. Sic Cicerò
3. off. Detrectari alteri & hominem hominis incommodo augere com-
modum magis est contra naturam, quàm mors. Et Cato interrogatus
quid esset scenerari? Respondisse fertur: quid est hominem occidere?
Cic. l. 2. de Off. in fin. His & Tholozanus lib. 10. c. 16. l. 25. &
26. astipulatur dum usuram accipere, maximum judicat peccatum.

Contrarium † tenet Hurn us in Epistol. 2. ad Corinth. c. 8.
pag. 244. & in Concion. Catechet. statuens, Usuram non esse rem
per se & simpliciter malam, sed esse rem mediam & differentem, quæ
salvâ conscientia exerceri in Rep. potest, servata eâ mediocritate,
quam Imperatores Christiani præscripserunt, & natura æquitasque ipse
suadet. Idque inde confirmat. Usuram nullibi esse simpliciter, & abso-
lute in scripturis prohibitam, sed determinatè ad certas personas & ho-

mines egenos & extreme pauperes postquam. Deinde ita inseriendum
aliis, ne sibi suisque sit afflictio: Qui enim suis & maxime familiari-
bus non providet, fidem abnegavit. 1. Timoth. 5. vers. 8. & est infideli-
deterior. Hinc Hunnius: Prodesse, dicit, teneor proximo meo, prodesse &
Iubeor meis, quos mihi natura artius copulavit; ut igitur sint diversi
gradus Charitatis, ita meis plus debeo, quam alienis. Sic commodare de-
beo alienis, ne defraudem meos; Sic vicissim prospicere meis, ne negli-
gam alienos. Omnia hæc debent esse temperata, quam temperaturam
ipsa præstat Charitas. 3. Sancit Lex naturæ, suadet æquitas, fla-
gitat gratitudinis referenda ratio, monet Christiana Charitas, urgent
argumenta Christi Matth. 7. vers. 12. ut rependas, & ultra sortem ali-
quid addas ei, qui beneficium tibi contulerit, commodumque suam ne-
glexerit.

4. His † Politici forme omnes suum addunt calculum, adhibita di-
stinctione, ut nimirum distinguant inter Usuram compensatoriam, Pu-
nitoriam & Lucratoriam. Compensatoria est, quæ præstatur; ut com-
penset justum interesse, quod debet creditor, eo quod pecuniâ caret. Pu-
nitoria est, quæ non propter lucrum petentium, sed propter moram non
solventium pro pœna, aut à lege aut ab homine infligitur. Lucratoria
denuum est, ex mero mutationis officio, contra naturam contractus,
lucrum facit. Wesenbec. in Pand. l. 22. t. 1. 2. Inter Personas egenas
& extreme pauperes & inter divites, mercaturamq. exercentes.

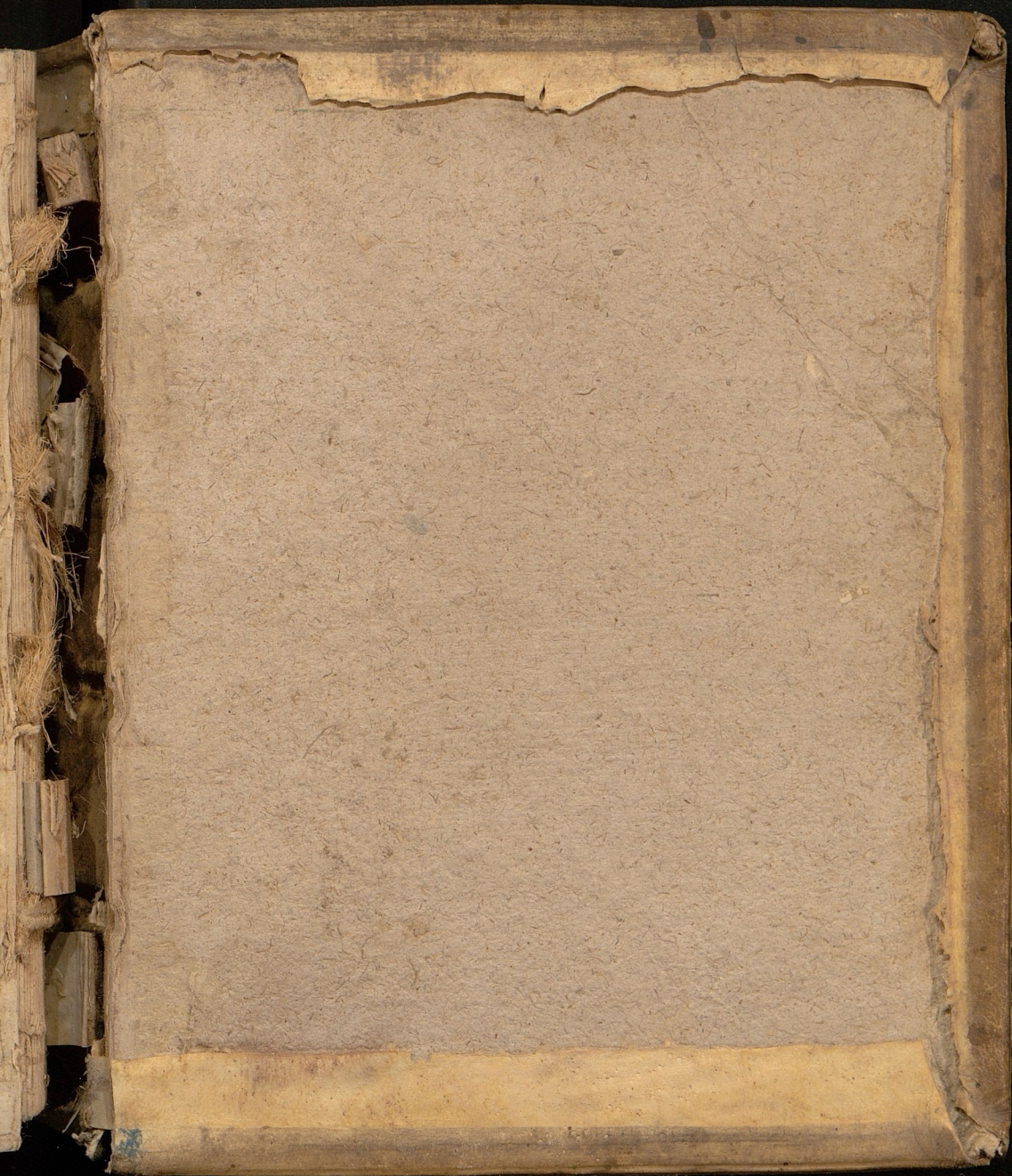
5. Sic † itaq. hanc questionem decidimus: Dicta illa Scripturæ, &
sententiæ Politicorum loquuntur de usura Lucratoria, quæ pestis Reip.
animi funus à Rege Alphonso dicitur Panormit. l. 3. de dictis & factis
Alphonso c. 34, quæq. Reip. exterminanda, si salus Reip. diu durare debe-
at, non verò de usura Compensatoria & Punitoria. Deinde ab extreme pau-
peribus usura non est exigenda, imo potius de sorte ipsa, si res ita ferat,
periclitandum, Luc. 6. Mutuum date, nihil inde sperantes. Hunnius in 2,

ad Corinth. pag. 246. Plura desiderans legat

1 Ctum Molinæum in tract.

de Vfuris.

Finis disputationis 7. Centuriæ 4.

DISPUTATIO VII.
Centuriæ Quartæ

**QVÆSTIONVM
ILLVSTRIVM**

PHILOSOPHI-
CARVM

In Inchyta VVittebergensi Academiâ
Proposita:
PRAESIDE

M. IACOBO MARTINI
LOGICES PROFESS.
Publ.

RESPONDENTE
CASPARO BARGELIO
Dantiscano Boruffo.

*Ad 14. Cal. April. horu à 6. matutini in auditorio col-
legii veteris.*

VVITTEBERGAE
Excudebat Iohann. Schmidt, Sumptibus
Pauli Hellvigii Bibliop. Anno 1608.